

Усенко Ю. О.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

НЕПОРУШНІСТЬ – ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ІНСТИТУТУ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відомо, що 11.09.1997 року в Україні набула чинності Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод. В статті 1 протоколу Конвенції зазначено, що кожна фізична чи юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути протиправно позбавлений свого майна. Ці положення з Конвенції проголошують абсолютну непорушність права власності фізичних та юридичних осіб, вільне здійснення ними правомочностей власника; припускається можливість позбавлення власника права власності на майно, але лише в суспільних інтересах і лише за підставами, передбаченими законом або міжнародними документами; визнають право держави втручатися у використання власниками належного їм майна, але з метою контролю правомірності дій власників та виконання ними своїх обов'язків перед державою, суспільством [2]. Стаття 321 Цивільного кодексу України передбачає непорушність права власності. [3]

У статті 41 Конституції України зазначено: "Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальною, творчої діяльності." [1]

Конституція України встановлює два важелі юридичної гарантії права власності. По-перше, ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше, як за рішенням суду. Це, зокрема, означає, що державні органи не вправі, посилатися на будь-яку доцільність або навіть закон, позбавляти особу майна проти її волі. Власник завжди має право звернутися до суду, доказуючи неконституційність застосованих проти нього заходів, або дій.

Тільки рішення суду, або вирок, що передбачає конфіскацію майна, можуть бути підставою для примусового позбавлення права власності. При надзвичайних обставинах (стихійні лиха, епідемії, аварії, тощо) може здійснюватися вилучення власності (реквізиція, тобто примусове вилучення у власника майна на підставі закону, за умови попереднього і

повного відшкодування його вартості) за рішенням державних органів (ст.353 ЦК), але у будь-якому випадку передбачено право особи на звернення до суду для поновлення свого права власності.

По-друге, примусове відчуження майна для державних потреб має бути здійснено тільки при умові попереднього та повного відшкодування. Приватна власність може перейти в категорію державної, а державна до приватної (приватизація), але тільки у відповідності із законом, та з відшкодуванням, що визначається договором, або ринковими цінами.

Примусове відчуження об'єктів права власності може бути застосоване лише як виняток, з мотивів суспільної необхідності у встановленому законом порядку та з попереднім та повним відшкодуванням його вартості.

В умовах воєнного або надзвичайного стану майно може бути примусово відчужене у власника з наступним повним відшкодуванням його вартості (ст. 53 ЦК України).

Україна законодавчо забезпечує громадянам, організаціям та іншим власникам рівні умови захисту права власності. Власник може вимагати усунення будь-яких порушень його права, навіть якщо ці порушення і не були поєднані з позбавленням володіння і відшкодуванням завданих цим збитків. Цивільний кодекс України встановлює, що при порушенні права приватної власності власник має такі права:

- право на відшкодування завданої йому майнової та моральної шкоди (ст. 386 ЦК України);
 - право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним (ст. 387 ЦК України);
 - право вимагати передання усіх доходів від майна, які вона одержала або могла одержати за весь час володіння ним (ч. 1 ст. 390 ЦК України).
- Якщо майно за відплатним договором придбане в особи, яка не мала права його відчужувати, про що набувач не знав і не міг знати (добросовісний набувач), власник має право витребувати це майно від набувача лише у випадках, якщо майно:
- було загублене власником або особою, якій він передав майно у володіння;
 - було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння;
 - вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом.

Майно не може бути витребувано від добросовісного набувача, якщо

воно було продане у порядку, встановленому для виконання судових рішень. Якщо майно було набуто безвідплатно в особи, яка не мала права його відчужувати, власник має право витребувати його від добросовісного набувача у всіх випадках (ст. 388 ЦК України). Власник майна має право вимагати від добросовісного набувача передання усіх доходів від майна, які він одержав або міг одержати з моменту, коли дізнався чи міг дізнатися про незаконність володіння ним, або з моменту, коли йому було вручено повістку до суду у справі за позовом власника про витребування майна. Добросовісний набувач (володілець) має право залишити собі здійснені ним поліпшення майна, якщо вони можуть бути відокремлені від майна без завдання йому шкоди. Гроші, а також цінні папери на пред'явника не можуть бути витребувані від добросовісного набувача (ст. 389 ЦК України). [3]

Отже, як вже було зазначено, право власності є непорушним і ніхто не повинен бути протиправно позбавлений або обмежений у його здійсненні.

У разі порушення права власності, протиправних зазіхань на майно або створення незаконних перешкод для здійснення цього права власнику надається можливість використати весь потенціал цивільно-правових способів захисту, які мають як загальний характер так і спеціально встановлені для відновлення порушеного права власності.

Література

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28.06.1996. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.41.
2. Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, ратифікована законом № 475/97 ВР від 17.07.97. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

Фрусевич О.В.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗНАХІДКУ

Особа, що знайшла загублену річ (знахідку) не стає її власником автоматично (як наприклад, особа, що заволоділа річчю, від якої власник відмовився), для цього їй потрібні певні підстави – юридичні факти вказані у ст. 337-338 ЦК України. [1, с.108]

Норми про знахідку, у першу чергу, захищають інтереси власника загубленої речі й спрямовані на відновлення володіння річчю ним самим або іншої уповноваженої особи. Тільки у випадку, якщо власник не буде встановлений або річ не буде затребувана особою, що має на неї законне право, особа, яка знайшла річ, зможе звернути знахідку у свою власність.

За ст. 337 Цивільного кодексу України, особа зобов'язана негайно повідомити про це особу, яка її загубила, або власника речі і повернути знайдену річ цій особі. Якщо річ знайдено у приміщенні або транспортному засобі, то необхідно передати чужу річ володільцю цього приміщення чи транспортного засобу. Тоді цей володілець, якому передана знахідка, набуває прав та обов'язків особи, котра знайшла загублену річ, тобто особа, яка передала вже не має ніякого відношення до знайденої речі та не має право вимагати ніякої винагороди.

Право власності на загублену річ може виникати у того, хто її знайшов (а це можуть бути і державні органи), або у територіальної громади.

Якщо особа, яка знайшла загублену річ, подасть органамі місцевого самоврядування письмову заяву про відмову від набуття права власності на неї, ця річ переходить у власність територіальної громади, за умови якщо протягом шести місяців не було встановлено особу її власника.

Особа, що знайшла річ, має бути добросовісною. Але визначення добросовісності (особа не знає и не повинна знати про відсутність у неї права на майно) для знахідки не зовсім прийнятним, оскільки особа, що знайшла річ, знає, що річ кимось загублена, тобто що у речі, напевне є